

PM 2005 RVI (Dnr 001-4793/2004)

Ny vallag

Remiss från Justitiedepartementet (SOU 2004:111)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remiss av Justitiedepartementets betänkande Ny vallag (SOU 2004:111) hänvisas till vad som åberopas i denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Teres Lindberg anför följande.

Bakgrund

Stockholms kommun har av Justitiedepartementet beretts tillfälle att svara på vissa överväganden som redovisas i betänkandet Ny vallag (SOU 2004:111). Förslag till lagändringar lämnas i betänkandet som innebär en ny vallag och valförordning samt vissa ändringar i bl.a. folkomröstningslagen, kommunallagen, sekretesslagen och lagen om kommunala folkomröstningar.

Remisser

Ärendet har remitterats till valnämnden och stadsledningskontoret.

Valnämnden har tillstyrkt förslaget att hela ansvaret för genomförande av val samlas hos kommunerna, även den förtidsröstning som kommunerna tidigare svarade för. Nämnden har påpekat att detta innebär höga initialkostnader för att bygga upp ett nät av lämpliga lokaler, vilket måste beaktas när kommunernas ersättning beräknas. Förslaget att utöka kretsen personer som kan vara bud respektive vittne tillstyrks. Tillfredställande att åtgärder vidtas för att påtagligt öka säkerheten kring budröstningen. Nämnden pekar även på åtgärder som har vidtagits för att förbättra vallokalernas tillgänglighet för personer med funktionshinder. Trots detta är det svårt att ordna tillgängligheten i alla vallokaler, varför nämnden tillstyrker kommitténs förslag att det inte skall föreskrivas ett absolut krav om detta. Nämnden noterar att kommittén inte föreslår några förändringar av ångerröstningen och påpekar att detta är önskvärt ur administrativ synpunkt.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till ny vallag väl motsvarar de önskemål om förbättringar som har ställts under senare år. Att kommunerna tar över hela det lokala ansvaret för valgenomförandet kan innebära möjligheter att mer välanpassat tillgodose väljarnas möjligheter att rösta.

En anledning till att kommunerna föreslås helt svara för det lokala ansvaret är att valmyndigheten inte har möjlighet att ställa lokaler till förfogande vid förtidsröstningen. Det anges däremot att frågan om lämpliga lokaler inte torde vara alltför svår att lösa för kommunerna. Denna bedömning äger säkert sin riktighet i nuläget för flertalet kommuner med ett begränsat antal valdistrikt. För storstadskommunerna kan det dock bli tal om ett stort antal nödvändiga vallokaler vilket kan medföra vissa problem. Det framstår även som angeläget att påpeka att kommunernas möjlighet att inneha lämpliga lokaler

kan förändras med tiden samt att det blir en ekonomisk fråga. Det kan därför vara lämpligt att fortsätta utreda möjligheten att genomföra val på elektronisk väg bland annat för att minska behovet av tillgång till lämpliga lokaler.

Kommittén har föreslagit att kostnaderna för kommunernas nya uppgifter vid övertagandet av det lokala ansvaret skall kompenseras med överförandet av motsvarande medel från valmyndigheten. Kommittén tycks inte ha tagit i beräkning att det kan innebära väsentliga initialkostnader för kommunerna under det första valtillfället med hela det lokala ansvaret. Kontoret anser att det är mycket viktigt att kommunerna i full utsträckning får täckning för de kostnader som ändringarna för med sig och att extra medel anvisas vid det första valtillfället med den nya vallagen.

I övrigt har kontoret inga invändningar i sak och tillstyrker således betänkandets förslag till lagändringar för att underlätta valförfarandet i Sverige.

Mina synpunkter

Jag är oroad över det vikande valdeltagandet. Att rösta, och därmed ta ställning för vilken politik som ska bedrivas under den kommande mandatperioden, är en mycket viktig demokratisk handling. Jag ser det som ett ansvar för varje röstberättigad att använda sin röst.

Jag anser, liksom remissinstanserna, att de av utredningen föreslagna förändringarna är bra.

Om kommunen tar över det lokala ansvaret för genomförandet ställer detta nya och svåra krav på de som i kommunen ska administrera valet. Kommunen måste också få full kostnadstäckning för dessa nya uppdrag.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remiss av Justitiedepartementets betänkande Ny vallag (SOU 2004:111) hänvisas till vad som åberopas i denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 7 april 2005

TERES LINDBERG

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Viviann Gunnarsson* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. avslå föredragande borgarrådets förslag
2. som svar på remissen anföra följande.

Statliga Valmyndigheten har ansvaret för att val kan genomföras i Sverige. Ska lika möjligheter föreligga i hela landet när det gäller tillgänglighet till vallokaler anser vi att ansvaret ska kvarstå på nationell nivå. En viktig förutsättning för att allmänna val ska kunna genomföras på ett likvärdigt sätt över hela Sverige är att det finns god tillgång till vallokaler i hela landet. Genom olika beslut tagna på statlig nivå och i Sveriges Riksdag, t.ex. nedläggningen av posten, har antalet vallokaler drastiskt minskat. Att föreslå att kommunerna ska få ansvaret för denna av stat och riksdag skapade oreda anser vi ska avvisas.

Förslaget innebär dels oacceptabelt stora kostnader för kommunerna och dels att inte samma grundförutsättningar för att genomföra val kommer att föreligga i hela Sverige i framtiden.

Det borde ligga i statens och Riksdagens intresse att val kan hållas på ett likvärdigt och ett ur demokratiskt synvinkel acceptabelt sätt i hela landet även i framtiden. Därför anser vi att den statliga Valmyndigheten även fortsättningsvis ska ansvara för att lokaler med god tillgänglighet för röstning finns i hela landet.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Kristina Axén Olin* (m) enligt följande.

Det är tillfredsställande att vallagen skärps när det gäller budröstning så att budet bland annat måste legitimeras sig och uppge vilken relation till väljaren budet står för. En nyhet är även att röstmottagaren i vallokalen skall ange hur budets identitet kontrollerats. Erfarenheterna från Stockholm i samband med valet 2002 i dessa avseenden lämnar minst sagt mycket i övrigt att önska. Det mest flagranta övertrampet genomfördes av två socialdemokratiska valarbetare som på Skolörtens äldreboende i Hässelby agerade valförrättare och bud för ett antal äldre, vilka uppfattade förfarandet som det ordinarie institutionsröstandet. Dessa personer förklarade efteråt att endast socialdemokratiska valsedlar fanns att tillgå vid rösttillfället. De två socialdemokratiska valarbetarna fälldes senare i tingsrätten för valfusk.

Socialdemokratiska valarbetare agerade också ombud för ett stort antal väljare i bland annat Rinkeby. Även om åklagaren valde att inte åtala dessa personer är det orimligt att en och samma person systematiskt kan agera bud för ett mycket stort antal personer utan att någon närmare personlig koppling går att finna. Det går inte att finna ett budsystem som helt utesluter fusk, men de nya reglerna försvårar ett agerande likt det socialdemokratiska i förra valet. Ytterst handlar det om moral och förhoppningsvis har socialdemokraterna lärt sig läxan av erfarenheterna i valet 2002.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Christopher Ödmann* (mp) med hänvisning till reservation av (mp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Bakgrund

Stockholms kommun har av Justitiedepartementet inbjudits att svara på vissa överväganden som redovisas i betänkandet Ny vallag (SOU 2004:111). Förslag till lagändringar lämnas i betänkandet som innebär en ny vallag och valförordning samt vissa ändringar i bl.a. folkomröstningslagen, kommunallagen, sekretesslagen och lagen om kommunala folkomröstningar.

REMISSER

Ärendet har remitterats till valnämnden och stadsledningskontoret.

Valnämnden beslöt vid sitt sammanträde 16 februari 2005 att godkänna kansliets förslag till yttrande.

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande den 16 februari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

I detta yttrande behandlas endast de tekniskt administrativa delar av betänkandet som närmast berör valnämnden och dess verksamhet.

Det lokala ansvaret för genomförande av val

Kommitténs förslag att samla hela det lokala ansvaret för genomförande av val hos kommunerna tillstyrks. Detta innebär att kommunerna inte bara ansvarar för röstningen i vallokalerna och institutioner som äldreboenden och sjukhus utan även för den förtidsröstning som posten tidigare ansvarade för. Därigenom blir organisationen enklare och ansvaret tydligare.

För kommunerna är genomförandet av förtidsröstningen en helt ny aktivitet vilket innebär att det är särskilt viktigt att Valmyndigheten utfärdar tydliga föreskrifter och rekommendationer för att bl. a. främja ett så likformigt genomförande som möjligt.

Eftersom uppgiften att svara för hela förtidsröstningen är ny krävs en hel del utredningar och annat förberedelsearbete av kommunerna för att skapa en organisation som klarar den nya uppgiften. Exempelvis måste Stockholms stad bygga upp ett nät av lämpliga lokaler för röstmottagning. Till skillnad mot posten kan staden sannolikt inte klara uppgiften enbart i befintliga egna lokaler. Detta innebär sannolikt höga initialkostnader som måste beaktas när kommunernas ersättning beräknas.

Budröstning

Förslaget att utöka kretsen personer som kan vara bud respektive vittne tillstyrks. Det är också tillfredsställande att säkerheten kring budröstningen skärps bl.a genom att budet skall legitimera sig. Vidare skall budet uppge i vilken relation till väljaren budet står. Röstmottagaren i vallokalen skall vidare ange hur budets identitet kontrollerats. Sammantaget är dessa åtgärder ägnade att mycket påtagligt öka säkerheten kring budröstningen.

Kommittén lägger ett stort ansvar på röstmottagaren när det gäller budröstningen. Det skall dock understrykas att en röstmottagare har mycket begränsade möjligheter att kontrollera ett buds uppgifter utöver den föreslagna identitetskontrollen. I sista hand är det den enskilde väljaren och budet som får ansvara för att budröstningsinstitutet inte missbrukas. De politiska partierna har självfallet ett betydande ansvar i detta sammanhang.

Identitetskontroll

Kommitténs förslag att väljare som inte är kända skall styrka sin identitet är mycket välkommet och kommer att underlätta röstmottagarnas arbete. Därtill kommer att förslaget ökar systemets legitimitet och att väljarnas tilltro till valprocessen kommer att stärkas.

Brevröstning

Brevröstning från utlandet föreslås bli permanent och reglerna bl. a. när det gäller vem som får vara vittne förenklas och bestämmelserna arbetas in i vallagen. Av kommitténs författningsförslag framgår att även brevröster liksom övriga förtidsröster om möjligt skall sändas ut till vallokalerna för att granskas och räknas.

Brevrösterna har tidigare behandlats vid valnämndens s.k. onsdagsräkning. Denna förändring kommenteras inte av kommittén, utan av texten kan möjligen utläsas att kommittén anser att reglerna inte ändrats på denna punkt (författningskommentaren 8 kap. 11§ s 263).

Erfarenhetsmässigt har granskning och bedömning av brevröster varit svårare och mer tidsödande än behandling av övriga röster. Skall detta moment genomföras i vallokalerna riskerar det preliminära valresultatet som skall rapporteras under valnatten att bli föresenat.

Det kan också ställa krav på att fler röstmottagare måste rekryteras vilket ökar kommunernas kostnader.

Fastighetsbildningsåtgärder som påverkar antalet röstberättigade i ett valdistrikt

Det är viktigt att valdistriktindelningen uppfattas som ändamålsenlig av väljarna. Huvudregeln är att alla väljare skrivna på en fastighet skall hänföras till samma valdistrikt. Normalt fungerar detta bra men vissa komplikationer kan uppstå när det gäller mycket stora eller vidsträckta fastigheter. Vissa mycket långsträckta eller spridda s.k. stamfastigheter kan geografiskt sträcka sig över flera valdistrikt. I Stockholm finns 500 - 600 väljare bokförda på fastigheter som geografiskt sträcker sig över flera valdistrikt men i samtliga fall finns distrikten där fastigheten ligger inom samma valkrets. Det kan dock tänkas att en sådan fastighet kan sträcka sig över flera kommunala valkretsar.

Mot denna bakgrund är det positivt att kommittén föreslår att undantag kan göras och att väljarna kan hänföras till det valdistrikt där de faktiskt bor. Undantag föreslås dock kunna göras endast om valdistrikten ligger i samma valkrets.

Denna möjlighet bör dock inte begränsas till valdistrikt inom samma valkrets utan kunna göras oberoende av valkretsgränser.

Vallokalernas tillgänglighet för funktionshindrade

Det har sedan flera år pågått ett målmedvetet arbete i staden med att förbättra vallokalernas tillgänglighet för personer med funktionshinder. I detta arbete har valnämnden samarbetat med stadsdelsnämnderna, handikappråden och stadens funktionshindersombudsman. Situationen i detta avseende har också blivit allt bättre men det återstår ännu en del innan alla vallokaler är tillgängliga för alla väljare.

Om kommitténs förslag genomförs tillkommer också ett ansvar för kommunen för de lokaler där väljarna kan förtidsrösta. Detta innebär ännu högre krav när det gäller arbetet med tillgänglighetsfrågorna.

Utvecklingen inom hjälpmedelsområdet medför också att en del lokaler som tidigare ansågs väl anpassade för personer med funktionshinder inte längre är tillgängliga för alla. Detta gäller särskilt för väljare med elektriska rullstolar, s.k. permobiler. Dessa är ofta för breda för många hissar och kan inte passera ramper eftersom de väger för mycket.

Vidare kräver olika funktionshinder olika anpassningar i lokalerna. Exempelvis har synskadade och rullstolsburna inte samma intressen exempelvis när det gäller trösklar.

Kommitténs förslag att det inte skall föreskrivas ett absolut krav att alla vallokaler skall vara tillgängliga för alla väljare tillstyrks.

Skall ångerröstningen begränsas?

Under många år har det funnits ett samfällt krav från hela valadministrationen att ångerröstningen på något sätt skall begränsas. En begränsning skulle innebära en avsevärd förenkling av arbetet i vallokalerna och ett tidigare preliminärt valresultat. Kommittén har dock vid en samlad bedömning stannat för att inte föreslå några begränsningar. Från administrativ synvinkel kvarstår önskemålet om en begränsning av ångerröstningen.

Övriga förslag

Kommitténs förslag när det gäller väljarnas tillgång till valsedlar i vallokalen (8.4), förstärkt skydd för valhemligheten (12.9), vem skall lägga valkuvertet i urnan (12.10) och åtgärder för ökat valdeltagande (12.14) föranleder inga invändningar.

Utöver de förslag som behandlats i detta yttrande lägger kommittén flera förslag som inte direkt berör valnämnden. Dessa förslag berörs inte här utan det förutsätts att de politiska partierna i valnämnden för fram synpunkter genom andra kanaler.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, daterat 24 januari 2005, har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Kommittén har haft i uppdrag bl.a. att se över bestämmelserna i vallagen (1997:157) och lämna förslag till ny lag. Syftet med de föreslagna ändringarna är att förbättra tillgängligheten och förutsebarheten beträffande regelverket som styr val som hålls i Sverige. Därvid har kommittén bland annat övervägt om hela det lokala ansvaret för genomförandet av val skall samlas hos kommunerna, sett över systemet med budröstning och dess säkerhet, tagit ställning till om brevröstningen skall finnas kvar, prövat frågan om ökad proportionalitet vid val till kommunfullmäktige samt tagit upp frågan om införandet av offentliga valförberedelser. Totalt sett har ett flertal andra små frågor hanterats av kommittén inom dess uppdrag. Ändringarna är tänkta att träda i kraft den 1 januari 2006.

Stadsledningskontoret anser att förslaget är en positiv utveckling av lagstiftningen på området och har i sak inte någon invändning mot förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till SLK, där det handlagts av juridiska avdelningen. Juridiska avdelningen har utarbetat ett förslag till remissvar.

Bakgrund

Stockholms kommun har av Justitiedepartementet inbjudits att svara på vissa överväganden som redovisas i betänkandet Ny vallag (SOU 2004:111). Förslag till lagändringar lämnas i betänkandet som innebär en ny vallag och valförordning samt vissa ändringar i bl. a. Folkomröstningslagen, kommunallagen, sekretesslagen och lagen om kommunala folkomröstningar.

En ny vallag

Idag återfinns grundläggande bestämmelser om val i regeringsformen och kommunallagen. För val till Europaparlamentet finns det bestämmelser i rådets akt om allmänna och direkta val till Europaparlamentet (valrättsakten) samt i rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om individuella arrangemang angående unionsmedborgarnas rösträtt och valbarhet. I vallagen finns bestämmelser om genomförande av val till riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige samt Europaparlamentet. Vid dessa val röstar väljaren på ett parti med möjlighet att avge en särskild personröst. Valmyndigheten är central valmyndighet med ansvar för förberedelserna

och genomförandet av de allmänna valen. På regional nivå ansvarar länsstyrelserna för valen och på lokal nivå är det kommunerna som är ansvariga.

Den nu gällande vallagen anses vara till viss del omständlig och bitvis svårförståelig och genom åren har det framställts önskemål om en förnyad lagstiftning. Vallagskommittén har därför fått i uppdrag att föreslå en ny vallag lämpligare struktur med ett mer enkelt, begripligt och pedagogiskt sätt att reglera de viktigaste momenten i valförfarandet för samtliga val.

I den nya vallagen regleras hela valförfarandet samlat och mer lättillgängligt och pedagogiskt än i den nuvarande lagen. Som komplement till lagen ansluter en valförordning med kompletterande föreskrifter om bland annat den närmare utformningen av valsedlar och valkuvert. Förutom dessa ändringar innebär den nya lagstiftningen en del väsentliga förändringar. De föreslagna författningsändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2006.

Det kommunala ansvaret för valgenomförande

Tidigare delades ansvaret för att det finns platser i kommunerna där väljarna kan lämna sina röster mellan kommunerna och Postverket. Sedan Postverket bolagiserades har den centrala valmyndigheten övertagit Postverkets tidigare funktion. Valmyndigheten har föreslagit att kommunerna helt skall ta över ansvaret bl. a. Med motiveringen att ett samlat ansvar borgar för att röstmottagningen håller en godtagbar nivå vilket väljarna har rätt till.

Valmyndigheten framhållit att ansvaret för att ordna röstmottagning borde överföras till kommunerna eftersom dessa har den bästa lokalkännedomen

Med möjlighet att bedöma antal lokaler som behövs, dess storlek och lokalisering för att ge bästa service till allmänheten. Kommittén föreslår därför att kommunerna, liksom i dag, skall se till att det finns lämpliga vallokaler för varje valdistrikt och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta på valdagen. Dessutom skall kommunerna vid val som gäller hela landet se till att det finns särskilda röstmottagningsställen som ger väljarna möjlighet att förtidsrösta.

Ett krav införs på att en kommun som avser att använda en lokal som inte är tillgänglig för personer med funktionshinder först måste samråda med länsstyrelsen om saken. En sådan ordning gäller i dag redan för vallokaler men med kommitténs förslag gäller det för samtliga röstningslokaler.

Kommitténs förslag innebär att kommunerna vid förtidsröstning utöver de egna kommunmedlemmarna även svarar för röstmottagningen för andra kommunmedlemmar. Kommittén förutsätter kommunerna har interna distributionssystem som allteftersom förtidsrösterna lämnas kan distribuera röster till valnämnden ända fram till valdagen. För distributionen av s.k. kommunexterna röster bedömer kommittén att kommunerna måste förlita sig till distribution via Posten AB. För att undvika att varje enskild kommun måste förhandla med Posten AB föreslås att Valmyndigheten centralt förhandlar fram tjänsterna för kommunernas räkning.

Kommunerna föreslås även ta över ansvaret för röstmottagning vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalter eller liknande vårdinrättningar, den s.k. institutionsröstningen, även när det gäller statliga institutioner.

I och med att kommunerna tar över det lokala ansvaret bedöms behovet av poströstningen minska och den röstmöjligheten tas heller inte med i den nya vallagen.

Brevröstning

Idag finns bestämmelser om brevröstning i brevröstningslagen. Kommitténs har arbetet utifrån bedömningen att brevröstningen är förenad med ett flertal nackdelar och förhållandevis komplicerad. Förslaget innebär dock att nuvarande möjligheter för väljare som vistas utomlands eller ombord på ett fartyg i utrikes fart att få brevrösta skall finnas kvar och bestämmelserna om brevröstning arbetas in i den nya lagen. Tidsfristen för när en brevröst tidigast får göras i ordning förlängs från nuvarande 30 dagar till 45 dagar före valdagen. Kretsen som får vara vittnen utökas då de nuvarande begränsningarna för vissa familjemedlemmar slopas.

Proportionaliteten i valen till kommunfullmäktige

Kommittén lägger inte fram något förslag till att ändra det nuvarande valsystemet för val till kommunfullmäktige då det inte gick att uppnå enighet om ett förslag till ett mer proportionellt mandatfördelningssystem för kommunvalen. Frågan kan komma att hanteras av kommittén tillsatt att göra en översyn av regeringsformen samt en utvärdering och översyn av hela valsyste- met.

Övriga frågor

Säkerheten vid budröstning förstärks med bättre möjlighet att kontrollera buds behörighet.

Frågan om det skulle inrättas krav på att partier som önskar delta i allmänna val måste anmäla detta en viss tid före valet vinner inte gehör hos kommittén och ett sådant förslag läggs inte fram.

Den nuvarande ordningen att alla röstberättigade på varje fastighet hänförs till samma valdi- strikt ändras inte men det skall bli möjligt att kunna göra undantag från denna ordning när det gäller mycket stora fastigheter med ett mycket stort antal röstberättigade personer eller en mycket stor geografisk omfattning eller fastigheter med flera geografiska områden. Idag är det ett 40-tal fastigheter som har ett sådant behov.

Vallokalerna skall som huvudregel öppna kl. 8 och stänga kl. 20 respektive kl. 21, den senare tidpunkten för val till Europaparlamentet. Kommittén föreslår att kommunerna kan besluta om begränsningar av dessa tider baserat på kännedom om de lokala förhållandena. Vallokalerna måste minst vara öppna mellan kl. 9 och 13 samt mellan kl. 17 och 20 men vid val till Europapar- lamentet behålls öppettiden till kl. 21. Denna möjlighet balanseras av ett krav på att kommunen skall samråda med länsstyrelsen och redogöra för de skäl som ligger till grund för åtgärden.

Kommittén har även utrett frågan om det skall införas ett absolut krav på att kommunen vid val av vallokal måste se till att lokalen är tillgänglig för personer som har någon form av funk- tionshinder. Behovet bedöms dock kunna tillgodoses av nu gällande regel som anger att sådana lokaler skall väljas i första hand. Ett obligatoriskt krav skulle även vara olämpligt med tanke på att sådana lokaler faktiskt inte går att uppbjuda i vissa valkretsar. Något förslag till lagändring före- slås inte i denna del.

Kostnadsberäkningar

Kommitténs förslag om att samla det lokala ansvaret för genomförande av val hos kommunerna innebär nya uppgifter för kommunerna, kommunerna kommer ju också att svara för förtidsröst- ningen i respektive kommun. Kommittén bedömer dock att ändringen inte medför några ökade kostnader för röstningen som sådan utan enbart att kostnaderna omfördelas från staten till kommunerna.

Anslagsbelastningen beror till största delen på vilka val som hålls under året. För 2002 års val användes 218 miljoner kronor, för 2003 års folkomröstning 182 miljoner kronor, inklusive kost- naderna för fortsatt utvecklingsarbete för valdatasystemet, och för 2004 års val beräknas 125 miljoner kronor av anslaget användas för genomförandet av valet. Någon exakt beräkning av de totala kostnaderna för val finns inte.

Kommittén föreslår att den del av valanslaget som den centrala valmyndigheten i dag använ- der för s.k. poströstning och institutionsröstning bör föras över till kommunerna med en redu- cering för de kostnader som den centrala valmyndigheten även fortsättningsvis kommer att ha för distribution m.m. av kommunexterna förtidsröster. Kommittén gör vid en grov uppskattning den bedömningen att kommunernas kostnader för distribution av förtidsröster borde bli lägre än de som Valmyndigheten har i dag för poströstningen under förutsättning av Valmyndigheten avtalar med posten om förmedlingen av de kommunexterna rösterna och svarar för att ersätta posten för de kostnaderna.

Vad gäller kostnaderna för den s.k. institutionsröstningen uppskattar kommittén att kommu- nernas kostnader uppgår till samma belopp som begärdes av kommunerna för arbete utfört åt valmyndigheten under genomförandet av de senaste årens val, dvs. till 5–6 miljoner kronor per val. Detta belopp inbegriper dock inte kostnader hos det 15-tal statliga institutioner som inte framställt ersättningsanspråk.

Regleringsbeloppet föreslås betalas ut som ett särskilt bidrag vid val. Fördelningsgrunden bör vara kronor per antalet röstberättigade i valet till kommunfullmäktige.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret anser att förslaget till ny vallag väl motsvarar de önskemål om förbättringar som har ställts under senare år. Att kommunerna tar över hela det lokala ansvaret för valgenomförandet kan innebära möjligheter att mer välanpassat tillgodose väljarnas möjligheter att rösta. Stadsledningskontoret vill ändå framföra vissa synpunkter gällande förslagets innehåll.

En anledning till att kommunerna föreslås helt ansvara för det lokala ansvaret är att valmyndigheten inte har möjlighet att ställa lokaler till förfogande vid förtidsröstningen. Det anges däremot att frågan om lämpliga lokaler inte torde vara alltför svår att lösa för kommunerna. Denna bedömning äger säkert sin riktighet i nuläget för flertalet kommuner med ett begränsat antal valdistrikt. För storstadskommunerna kan det dock bli tal om ett stort antal nödvändiga vallokaler vilket kan medföra vissa problem. Det framstår även som lämpligt att påpeka att kommunernas möjlighet att inneha lämpliga lokaler kan förändras med tiden samt att det i slutändan blir till en ekonomisk fråga. Det kan därför vara lämpligt att fortsätta utreda möjligheten att genomföra val på elektronisk väg bland annat för att minska behovet av tillgång till lämpliga lokaler.

Kommittén har föreslagit att kostnaderna för kommunernas nya uppgifter vid övertagandet av det lokala ansvaret skall kompenseras med överförandet av motsvarande medel från valmyndigheten. Kommittén tycks inte ha tagit i beräkning att det kan innebära väsentliga initialkostnader för kommunerna under det första valtillfället med hela det lokala ansvaret. Kontoret anser att det är mycket viktigt att kommunerna i full utsträckning får täckning för de kostnader som ändringarna för med sig och att extra medel tillsätts vid det första valtillfället med den nya vallagen.

I övrigt har kontoret inga invändningar i sak och tillstyrker således betänkandets förslag till lagändringar för att underlätta valförfarandet i Sverige.
